

Participatievisie waterschap Hunze en Aa's

Naam auteur: Arjan Heugens
Afdeling: Communicatie
Plaats/Datum: Veendam, april 2022

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Ambities en kaders van Hunze en Aa's.....	6
3	Wat verstaan we onder goede participatie?	8
4	Participatieladder	9
5	Participatierollen Hunze en Aa's.....	10
5.1	Hunze en Aa's als initiatiefnemer.....	10
5.2	Hunze en Aa's als bevoegd gezag	11
5.3	Hunze en Aa's als participant.....	13
6	Right to Challenge	14
7	Rol bestuur.....	15
	Bijlage: regels over participatie	16

1 Inleiding

Participatie is één van de pijlers van de Omgevingswet. Op grond van deze wet zijn we verplicht participatiebeleid op te stellen. Dit beleid krijgt vorm met deze participatievisie in samenhang met een inspraak- en participatieverordening.

De Omgevingswet bepaalt dat participatie verplicht is voor een aantal instrumenten die in de Omgevingswet zijn omschreven. Dit betreft het waterbeheerprogramma, de waterschapsverordening en projectbesluiten. Wij kijken ruimer. Voor al onze initiatieven met impact op de fysieke leefomgeving wegen we af of het betrekken van onze omgeving aan de orde is op grond van deze visie.

De Omgevingswet verstaat onder participatie: *het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen*. Participatie heeft tot doel tot betere plannen te komen omdat rekening wordt gehouden met belangen, wensen, zorgen en ideeën die er leven ten aanzien van een initiatief dat impact heeft op de fysieke leefomgeving.

Participatie is niet hetzelfde als inspraak en het komt ook niet in de plaats van inspraak. Participatie gaat vaak vooraf aan formele besluitvorming. Inspraak en het instellen van beroep is onderdeel van formele besluitvorming rondom een (ontwerp)besluit. Deelnemers aan een participatietraject raken ook nooit hun recht op inspraak of beroep kwijt.

Als waterschap hebben we vanuit drie verschillende rollen te maken met participatie: als initiatiefnemer (1), als bevoegd gezag voor een omgevingsvergunningaanvraag (2) en als participant bij de initiatieven van anderen (3). In deze participatievisie zal op elk van deze rollen worden ingegaan. Ook wordt in deze participatievisie ingegaan op de wijze waarop waterschap Hunze en Aa's omgaat met het zogenoemde Right to Challenge (uitdaagrecht). In onze rol als initiatiefnemer maken we gebruik van de participatieladder. Tot slot wordt stilgestaan bij de rol van ons bestuur in participatietrajecten. Maar eerst gaan we in op onze ambities en kaders en op de vraag wat we verstaan onder 'goede participatie'.

Met deze participatievisie geven we invulling aan de wettelijke verplichting om participatiebeleid vast te stellen. Van een fundamentele beleidswijziging is echter geen sprake. We vonden het al belangrijk om met oog voor de omgeving invulling te geven aan onze zorg voor schoon, voldoende en veilig water en de projecten die we hiervoor uitvoeren. We waren al gericht op het betrekken van belanghebbenden en het zoeken van afstemming. Dit blijven we doen.

2 Ambities en kaders van Hunze en Aa's

De Omgevingswet bepaalt niet hoe en met welke ambitie participatie moet worden ingezet. Wel beoogt de wet een andere manier van werken te stimuleren. Daarbij gaat het om de begeleiding van wensen uit de samenleving en samenwerking met alle betrokken partijen. Naast de Omgevingswet en de onderliggende filosofie geven ons waterbeheerprogramma en het beleidsplan communicatie richting aan de wijze waarop we bij Hunze en Aa's willen omgaan met participatie.

Waterbeheerprogramma 2022 - 2027

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 spreken we uit dat onze omgeving een belangrijke rol speelt in de keuzes die we maken. Ons waterbeheer is gericht op het goed laten functioneren van onze watersystemen, vanuit een integrale benadering, altijd geplaatst in de context van de fysieke leefomgeving. Met als geformuleerd toekomstperspectief: 'het realiseren en behouden van robuuste en duurzame watersystemen, die passen in de omgeving'. Daarbij hebben we oog voor maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed daarvan op onze kerntaken. De directe omgeving willen we actief betrekken bij projecten.

In het waterbeheerprogramma is een afwegingskader opgenomen dat concretiseert wat voor waterschap we willen zijn en hoe we ons opstellen. Deze houdingen zijn:

- *Functioneel*: Wij zijn een doeltreffende, efficiënte, integrale waterbeheerder, redenerend vanuit onze taken en verantwoordelijkheden.
- *Professioneel*: Wij zijn een moderne organisatie, met een goede interne samenwerking en staan open voor vernieuwing.
- *Toekomstbestendig*: Wij nemen verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties, wentelen niet af en zetten in op duurzaamheid.
- *Samenwerkend*: Wij opereren vanuit partnerschap en zetten in op de éénoverheidsgedachte.
- *Omgevingsgericht*: Wij richten ons op de wensen van de omgeving, ook als we daar niet persé beter van worden en zijn open en transparant.
- *Kostenbewust*: In ons werk zit evenwicht tussen ambitie en realiseerbaarheid.

De houding 'Functioneel' is het vertrekpunt en de basishouding van waaruit we opereren. De houdingen 'Samenwerkend' en 'Omgevingsgericht' betekenen dat we waarde hechten aan het betrekken van onze omgeving bij de keuzes die we maken.

Verder wordt in het waterbeheerprogramma aangegeven dat we betrokkenen de mogelijkheid willen geven mee te denken en dat dit maatwerk is afhankelijk van de situatie, waarbij we gebruikmaken van de participatieladder. Daarnaast spreken we uit dat we verzoeken van derden tot samenwerking/participatie altijd overwegen. Daarbij willen we ruimte laten voor maatschappelijk initiatief. Meedenken en hun initiatieven verder brengen, in plaats van reguleren of overnemen. Randvoorwaarde voor deelname aan initiatieven van derden is dat het niet strijdig mag zijn met de kerntaken van het waterschap en het moet leiden tot lagere maatschappelijke kosten, dan wel niet mag leiden tot hogere waterschapslasten.

Beleidsplan Communicatie 2022 – 2027

Ons Beleidsplan Communicatie 2022 – 2027 benoemt dat we willen dat onze omgeving een belangrijke rol speelt in de keuzes die we maken en dat we ons participatief willen opstellen. Daarbij wordt voor onze projectcommunicatie aangegeven dat we zijn gericht op het betrekken van onze omgeving op een wijze waarop mensen en organisaties zich gekend kunnen voelen in hun belang.

Betekenis voor participatievisie

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat we waarde hechten aan inbreng vanuit de omgeving op het moment dat we initiatieven ontwikkelen die impact hebben op de fysieke leefomgeving. We willen weten welke belangen er spelen en welke wensen, zorgen en ideeën er zijn. Dit op een manier dat mensen en organisaties zich gekend kunnen voelen in hun belang. Goede aandacht voor participatie draagt hieraan bij. Met als doelstelling tot betere plannen te komen. We onderkennen daarbij dat goede participatie geen garantie is dat iedereen tevreden is met de uitkomst van een participatieproces.

De realisatie van draagvlak of het voorkomen van bezwaar en beroep is ook niet het primaire doel, maar hoogstens een positief en gewenst neveneffect. Het bestuur heeft de taak alle (en soms tegenstrijdige) maatschappelijke en individuele belangen te wegen en te komen tot een weloverwogen en gemotiveerd besluit. Dat hoeft en kan niet altijd leiden tot een besluit waar iedereen het mee eens is. De ervaring leert dat de uitkomst vaak wel beter wordt geaccepteerd omdat men begrijpt vanuit welke overwegingen keuzes tot stand zijn gekomen.

3 Wat verstaan we onder goede participatie?

Uit ons waterbeheerprogramma en het beleidsplan communicatie blijkt duidelijk dat we in contact willen staan met onze omgeving. Maar wat verstaan we onder 'goede participatie'?

Dit begint met de onderkenning dat de wijze waarop een participatietraject rondom een concreet plan of beleidsvoornemen invulling krijgt altijd maatwerk is. Het ene initiatief heeft nu eenmaal meer impact op de omgeving dan een ander. Ook verschillen belangen die meespelen en varieert de mate waarin er ruimte voor beïnvloeding kan worden geboden. Voor al onze initiatieven met impact op de fysieke leefomgeving wegen we af of, en zo ja, hoe we onze omgeving willen betrekken. Daar waar bestuurlijke besluitvorming aan de orde is, geven we in de participatieparagraaf van het desbetreffende bestuursvoorstel gemotiveerd aan welke keuzes we hierin hebben gemaakt.

Onder meer de volgende vragen zijn daarbij aan de orde:

- wat zijn wettelijke en beleidsmatige kaders die van toepassing zijn?
- in welke mate kunnen we ruimte bieden aan omgevingswensen?
- wat is de impact op de leefomgeving?
- wat is de impact op specifieke belangen in de omgeving?
- biedt het initiatief derde partijen kansen?

In algemene zin geldt: des te groter de impact, des te meer en op grotere schaal belangen in het geding zijn, des te groter de beïnvloedingsruimte die we kunnen en willen bieden, hoe meer aandacht uit moet gaan naar het betrekken van belanghebbenden.

Goede participatie vraagt dat we open, eerlijk en duidelijk zijn over het initiatief, de wijze waarop participatie en besluitvorming plaatsvindt, welke beïnvloedingsruimte er is, hoe met input wordt omgegaan en hoe belangen worden afgewogen. En als er geen of nauwelijks participatieruimte is, bijvoorbeeld vanuit wet- en regelgeving of beleidsmatige overwegingen, dan zijn we hier ook duidelijk over.

Het maken van onderscheid in de weging van belangen, is lastig maar soms ook noodzakelijk. De invloed van een zwaarwegend belang dat direct wordt geraakt, mag verschillen van een minder groot belang. Een smaller en dieper draagvlak kán belangrijker zijn dan een breed draagvlak. Het managen van verwachtingen voorafgaand aan en tijdens het participatieproces is essentieel. Daarvoor is het nodig dat de participatieaanpak aan de voorkant wordt bepaald, inclusief de benodigde middelen en capaciteit. Ook moet helder zijn welke kaders en randvoorwaarden van toepassing zijn. Daarbij kan er overigens voor worden gekozen om samen met betrokkenen de wijze van participatie te bepalen (participatie over de participatie).

De uitkomst van participatieprocessen kan verschillen voor op het eerste oog vergelijkbare initiatieven. Transparantie is nodig om integriteit en rechtszekerheid te waarborgen en een mogelijke schijn van willekeur te voorkomen. Daarvoor is het nodig dat we inzichtelijk maken wat al dan niet met inbreng van participanten wordt gedaan, onderbouwen welke afwegingen daarin zijn gemaakt en dit terugkoppelen aan betrokkenen.

4 Participatieladder

De mate van beïnvloeding die kan worden gegeven aan betrokkenen in een participatietraject verschilt. Het is van belang hier duidelijk over te zijn. Voor het bepalen van de beïnvloedingsruimte is de zogenoemde 'participatieladder' een instrument dat door veel overheden wordt gebruikt. Ook bij Hunze en Aa's maken we hier gebruik van.

Participatieladder

Trede op de ladder	Omschrijving	Veel ruimte voor beïnvloeding
<i>(Mee)beslissen</i>	Bewoners, ondernemers en overheid dragen samen verantwoordelijkheid voor de koers, plannen en uitvoering. Iedereen heeft een bepalende en beslissende stem vanuit de eigen verantwoordelijkheid.	↑
<i>Coproduceren</i>	In een continue dialoog worden plannen gemaakt en uitgevoerd. Iedereen brengt kennis, kunde en netwerk in. De initiatiefnemer bewaakt het publieke belang.	↑
<i>Adviseren</i>	Een vertegenwoordiging van betrokken partijen vormt een klankbord. Zij geven advies. De initiatiefnemer maakt keuzes over de invulling en uitvoering van het plan.	↑
<i>Raadplegen</i>	De initiatiefnemer is in contact met belanghebbenden. De meest betrokken partijen delen hun standpunt. De initiatiefnemer maakt hierin keuzes.	↑
<i>Informereren</i>	De initiatiefnemer houdt belanghebbenden op de hoogte van het verloop van het project. Er is geen ruimte voor beïnvloeding. Relevant voor elk omgevingsproces.	Geen ruimte voor beïnvloeding

Noot: Het is mogelijk dat de impact van onze initiatieven op de omgeving dermate gering is, dat zelfs 'informereren' niet nodig is. Denk bijvoorbeeld aan de vervanging van een duiker op een wijze waarbij er geen sprake is van hinder voor de omgeving.

Elk initiatief vraagt een eigen afweging waar het gaat om het te hanteren participatieniveau. Geen project is namelijk hetzelfde. Ook niet voor op het eerste oog vergelijkbare initiatieven. Zo kan het bijvoorbeeld uitmaken of een kadeverhoging in de bebouwde kom plaatsvindt of in landelijk gebied. Het maximaliseren van het beïnvloedingsniveau is geen doel. Waar het om gaat is dat we de omgeving betrekken op een manier die recht doet aan de belangen die er spelen en de beïnvloedingsruimte die we kunnen en willen bieden. In de praktijk zal in veruit het gros van onze initiatieven 'informereren', 'raadplegen' of 'adviseren' aan de orde zijn.

5 Participatierollen Hunze en Aa's

Als waterschap hebben we vanuit drie verschillende rollen te maken met participatie: als initiatiefnemer (1), als bevoegd gezag voor een omgevingsvergunningaanvraag (2) en als participant bij de initiatieven van anderen (3). Hierna wordt op deze participatierollen ingegaan. Overigens is participatie niet hetzelfde als inspraak en het komt ook niet in de plaats van inspraak. Deelnemers aan een participatietraject raken ook nooit hun recht op inspraak of beroep kwijt. Inspraak en het instellen van beroep is onderdeel van formele besluitvorming rondom een (ontwerp)besluit. Terinzagelegging is hier onderdeel van.

5.1 Hunze en Aa's als initiatiefnemer

De Omgevingswet bepaalt dat participatie verplicht is voor een aantal instrumenten die in de Omgevingswet zijn omschreven. Dit betreft het waterbeheerprogramma, de waterschapsverordening en projectbesluiten. Niet verplicht vanuit de Omgevingswet, maar voor Hunze en Aa's wel aan de orde, is participatie bij de omgevingsvergunning voor wateractiviteiten en rondom beleidsvoornemens (daar waar sprake is van impact op de leefomgeving).

Waterbeheerprogramma

Het Waterbeheerprogramma 2022 – 2027 is participatief tot stand gekomen aan de hand van het traject 'Waterdrager'. Voor toekomstige waterbeheerprogramma's geldt een motiveringsplicht. Dit betekent dat moet worden aangegeven hoe participatie vorm heeft gekregen. Mede op basis van de ervaringen die we met 'Waterdrager' hebben opgedaan, bepalen we de wijze waarop participatie voor toekomstige waterbeheerprogramma's invulling krijgt. Startpunt voor toekomstige waterbeheerprogramma's is een bestuursvoorstel dat ingaat op het proces dat voorafgaat aan de vaststelling van een nieuw waterbeheerprogramma. We kiezen hier in algemene zin voor het participatieniveau 'raadplegen'. Daar waar specifieke belangen in het geding zijn rondom specifieke beleidsvoornemens of vraagstukken die aan de orde zijn voor een nieuw waterbeheerprogramma, kunnen we ervoor kiezen om meer ruimte te bieden aan beïnvloeding.

Waterschapsverordening

Voor de waterschapsverordening geldt op grond van de Omgevingswet een motiveringplicht. Bij het besluit tot vaststelling moet worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding, wat de resultaten daarvan zijn en op welke wijze invulling is gegeven aan het participatiebeleid. Voor toekomstige waterschapsverordeningen zoeken we in ieder geval de afstemming met mede-overheden, terreinbeherende organisatie en belangenvertegenwoordigende organisaties, met als algemeen participatieniveau 'raadplegen'. Daar waar specifieke belangen in het geding zijn rondom specifieke regelgeving in de waterschapsverordening, kunnen we ervoor kiezen om meer ruimte te bieden aan beïnvloeding.

Projectbesluit

Ook bij een projectbesluit is participatie verplicht. Zo'n besluit gaat over ingrijpende activiteiten in de leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan projecten voor onze primaire zeekering. De Omgevingswet en het Omgevingsbesluit regelen de procedure, maar geven geen regels over de wijze waarop de participatie moet worden vormgegeven. De participatie is vormvrij.

Indien we er bij Hunze en Aa's voor kiezen om een initiatief van ons te baseren op het instrument Projectbesluit, dan bepalen de omvang en impact op de omgeving en de beïnvloedingsruimte die we kunnen bieden de participatieaanpak. In het bestuursvoorstel geven we gemotiveerd aan voor welk participatieniveau we kiezen en wordt de participatieaanpak toegelicht. We zijn verplicht een 'kennisgeving participatie' op te stellen. Daarin staat wie worden betrokken, waarover en wanneer, wat de rol is van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer en waar aanvullende informatie te vinden is.

Omgevingsvergunning voor wateractiviteiten

Een ander instrument uit de Omgevingswet is de omgevingsvergunning voor wateractiviteiten. Als we als waterschap activiteiten ontwikkelen die we vergunningplichtig hebben gesteld, dan moeten we onszelf een dergelijke vergunning verlenen. Als deze activiteit impact heeft op de fysieke leefomgeving, dan denken we na over een participatieaanpak die recht doet aan de belangen die spelen en de impact die er van uitgaat. Dit op basis van deze participatievisie. In de interne opdrachtverstrekking voor projecten wordt specifiek ingegaan op de wijze waarop de omgeving wordt betrokken en met welk participatieniveau. Daar waar bestuurlijke besluitvorming aan de orde is, wordt in de participatieparagraaf van het desbetreffende bestuursvoorstel gemotiveerd aangegeven voor welk participatieniveau we kiezen en wordt de participatieaanpak toegelicht. In geval van een omvangrijk participatietraject kan de participatieaanpak uitvoeriger worden beschreven in een bijlage (bijvoorbeeld als onderdeel van het plan van aanpak).

Beleidsontwikkeling

Het is ook mogelijk dat we tot nieuw of aangepast beleid willen komen, met gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld omdat we ons maaibeeld aanpassen of nieuwe peilbesluiten nodig zijn. Ook in deze gevallen denken we na over een participatieaanpak die recht doet aan de belangen die spelen en de gevolgen voor de leefomgeving. In de participatieparagraaf van het desbetreffende bestuursvoorstel geven we gemotiveerd aan voor welk participatieniveau is gekozen, wordt de gehanteerde participatieaanpak toegelicht, inclusief de uitkomsten en de betekenis ervan voor het beleidsvoorstel (eventueel onder verwijzing naar een bijlage van het bestuursvoorstel).

5.2 Hunze en Aa's als bevoegd gezag

De Omgevingswet bepaalt dat een initiatiefnemer bij de aanvraag van een omgevingsvergunning moet aangeven of en hoe de omgeving betrokken is bij zijn plan en wat er met de resultaten is gedaan. Soms is het niet nodig om een (groot) participatietraject te starten. Bijvoorbeeld als het initiatief geen of nauwelijks consequenties heeft voor de omgeving. Daarom is participatie niet per definitie verplicht en altijd vormvrij. Dit betekent dat het ontbreken van een participatieproces op zich geen reden is om een vergunning te weigeren.

We vinden het belangrijk dat initiatiefnemers die een omgevingsvergunning van ons waterschap nodig hebben, aandacht hebben voor de gevolgen van hun initiatief voor anderen. In onze algemene communicatie over omgevingsvergunningaanvragen voor wateractiviteiten en in contact rondom een specifieke aanvraag, bijvoorbeeld aan de zogenoemde 'Omgevingstafel', wijzen we daarom actief op het belang om de omgeving te betrekken (daar waar er sprake is van impact op de leefomgeving die raakt aan de belangen van anderen). Daarnaast zijn voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) vragen opgenomen die betrekking hebben op participatie. Deze vragen zijn landelijk bepaald. De beantwoording ervan maakt duidelijk of inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en/of andere overheden zijn betrokken bij de voorbereiding, en of de uitkomst hiervan de aanvraag heeft beïnvloed.

De gehanteerde participatieaanpak, of het ontbreken daarvan, is geen weigeringsgrond. Het is echter mogelijk dat in de omgevingsvergunningaanvraag informatie ontbreekt die voor ons nodig is om tot een zorgvuldige afweging te kunnen komen. Als we onvoldoende informatie hebben om tot een goede integrale belangenafweging te komen, kunnen we de initiatiefnemer vragen om meer informatie of zelf extra informatie verzamelen om zo tot een goede beoordeling van de omgevingsvergunningaanvraag te komen. Dit kan op drie manieren:

1. In overleg met een aanvrager kunnen we als bevoegd gezag de ontwerpaanvraag ter inzage leggen. Daarna kan de aanvrager eventuele nieuwe informatie verwerken in de aanvraag.
2. Als bevoegd gezag kunnen we de aanvraag ter inzage leggen voor zienswijzen. Die zienswijzen weegt het dagelijks bestuur mee in de besluitvorming.
3. Als bevoegd gezag nemen we zelf rechtstreeks contact op met de belanghebbenden.

Van deze mogelijkheden maken we gebruik in gevallen waarin we geen zorgvuldige afweging kunnen maken doordat uit de omgevingsvergunningaanvraag onvoldoende blijkt hoe en met welk resultaat de aanvrager de omgeving heeft betrokken. Onze voorkeur gaat uit naar de opties 1 en 2. Maar optie 3 kan in uiterste gevallen aan de orde zijn.

Het is mogelijk dat een initiatiefnemer bij de aanvraag van een omgevingsvergunning te maken heeft met verschillende bevoegde gezagen: met gemeente en/of provincie en/of waterschap. We willen in dit soort gevallen optreden als één overheid en voorkomen dat er verschillend wordt geoordeeld over de vraag of er een voldoende goed beeld is van de betrokkenheid van de omgeving. Bij dergelijke initiatieven zoeken we vooroverleg met de mede-overheden die ook een rol hebben bij de behandeling van de omgevingsvergunningaanvraag, waarbij ook de beoordeling van de participatie aan de orde is (vanuit het kunnen maken van een zorgvuldige afweging). Waar aan de orde sluiten we aan op de intake- en omgevingstafels van gemeenten. De omgevingstafel is een integraal proces van vooroverleg over het initiatief met de initiatiefnemer, met adviseurs, met bestuurlijke partners en belanghebbenden aan één tafel. Daarnaast biedt het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) een samenwerkingsruimte waar we gebruik van kunnen maken.

5.3 Hunze en Aa's als participant

Het is ook mogelijk dat we betrokken zijn bij de initiatieven van anderen: omdat we worden gevraagd om bij te dragen of omdat we belanghebbend zijn. Ons uitgangspunt is dat we openstaan voor initiatieven van bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Verzoeken van derden tot samenwerking of participatie zullen we altijd overwegen. Randvoorwaarde voor deelname aan initiatieven van derden is dat dit niet strijdig is met de kerntaken van het waterschap en dat kosten die we maken die uit deelname voortvloeien, verband houden met ons waterschapswerk. Daarnaast moet deelname leiden tot lagere maatschappelijke kosten en/of maatschappelijke toegevoegde waarde hebben. Onze inhoudelijke opstelling beoordelen we op basis van de houdingen zoals die staan vermeld in ons waterbeheerprogramma (zie '2. Ambities en kaders Hunze en Aa's').

Samenwerking met mede-overheden

Rondom initiatieven in de fysieke leefomgeving zijn we gericht op samenwerking met mede-overheden. Als Hunze en Aa's initiatiefnemer is voor beleid of plannen met impact op de leefomgeving en waar andere overheden belanghebbend zijn, dan zoeken we in een vroegtijdig stadium afstemming. Daar waar sprake is van een gezamenlijk initiatief, maken we afspraken over participatie door inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Ook zorgen we ervoor dat helder is wie waarvoor verantwoordelijk is.

6 Right to Challenge

Het Right to Challenge staat voor 'het Recht om Uit te dagen'. De kern hiervan is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van een overheid kan overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Indien dit leidt tot de overdracht van taken ontstaat er een opdrachtgevers-opdrachtnemersrelatie.

Het wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau maakt onderscheid in regels over de uitvoering van autonome taken en medebewindstaken. Bij autonome taken gaat het om de taken ten aanzien van de huishouding van het bestuursorgaan, waarvan het algemeen bestuur van een overheid heeft besloten een regeling te treffen of taken op te leggen aan het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur heeft de beleidsvrijheid deze taken op te dragen aan een andere partij, bijvoorbeeld een (groep) inwoner(s) die deze taken vervolgens dan feitelijk uitvoert. Bij medebewindstaken is de taakuitvoering opgelegd in hogere wetgeving. Vanzelfsprekend is overname en het stellen van regels voor overname van dergelijke taken alleen mogelijk als wet- regelgeving hiervoor de ruimte laat. Indien in de verordening of medebewindswetgeving voor de uitvoering van een taak bevoegdheden aan het dagelijks bestuur van ons waterschap worden toegekend zonder beleidsvrijheid, dan is dit een aanwijzing dat deze taak feitelijk niet uitgevoerd kan worden door derden.

Anders dan een gemeente of provincie heeft een waterschap geen huishouding, maar slechts krachtens de wet bij provinciale verordening opgedragen taken. In de praktijk betekent dit dat het overnemen van waterschapstaken slechts zeer beperkt mogelijk is. Om die reden wordt hier geen nader beleid voor opgesteld. Mocht de situatie zich voordoen waarin we worden uitgedaagd om een taak over te dragen, dan zullen we dit per geval bekeken.

Indien het wettelijk gezien mogelijk blijkt te zijn de desbetreffende taak over te dragen, dan zal het dagelijks bestuur hierover beslissen. In het beleidsvoorstel zal de wenselijkheid van het overdragen van de taak worden afgewogen op basis van de houdingen uit het waterbeheerprogramma 2022 – 2027. Daar waar de eventuele overname van beheer- en onderhoudstaken aan de orde is, stellen we in ieder geval als voorwaarde dat de uitvoering van werkzaamheden aantoonbaar een verbetering inhoudt (kosten en/of kwaliteit).

In de richting van de 'uitdaggers' nemen we een helpende en faciliterende houding aan zodat zij goed in staat zijn af te wegen op welke wijze en onder welke condities overname van taken aan de orde kan zijn.

7 Rol bestuur

Het algemeen bestuur van een waterschap heeft waar het participatie betreft een kaderstellende rol die invulling krijgt met het vaststellen van de participatievisie en de inspraak- en participatieverordening. En daarnaast een controlerende rol: wordt conform de participatievisie gewerkt?

Leden van het dagelijks bestuur hebben een bestuurlijke vertegenwoordigende rol in de richting van belanghebbenden en initiatiefnemers tijdens een participatietraject. Vanuit rolzuiverheid is het van belang dat leden van het algemeen bestuur niet actief participeren. De rol van het algemeen bestuur zit eerder in het proces (in het meegeven van kaders) en later in het proces op het moment dat er besluiten moeten worden genomen. Aanwezigheid als toehoorder helpt wel bij de invulling van de controlerende taak en het bepalen van een standpunt voor de besluitvorming.

Bijlage: regels over participatie

Instrument	Regels	Wie is verantwoordelijk voor het naleven van de participatieregels?
Waterbeheerprogramma	Motiveringsplicht *	Waterschap
Waterschapverordering	Motiveringsplicht *	Waterschap
Projectbesluit	<p>Het bevoegd gezag publiceert uiterlijk bij de start van de verkenning voor het projectbesluit een 'kennisgeving participatie'. In deze kennisgeving staat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie worden betrokken, waarover en wanneer; - wat de rol is van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer; - waar meer informatie beschikbaar komt. <p>Voor de besluitvorming geldt een motiveringsplicht.*</p>	Waterschap
Omgevingsvergunning	De initiatiefnemer moet aangeven of, en zo ja hoe hij aan participatie heeft gedaan, en wat de resultaten daarvan zijn. Het bevoegd gezag betreft deze informatie bij de integrale belangenafweging.	Initiatiefnemer

* *Motiveringsplicht*: Het bevoegd gezag geeft bij het besluit aan hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding en wat de resultaten daarvan zijn. Gemeenten, provincies en waterschappen geven ook aan op welke wijze invulling is gegeven aan het eigen participatiebeleid.